

به نام خدا

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

(ایرانداک)

خلاصه گزارش طرح پژوهشی سازمانی

عنوان طرح پژوهشی

بررسی و بازنگری ساختار طبقه‌بندی موضوعی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

تاریخ شروع طرح پژوهشی	۱۴۰۰/۶/۹	تاریخ پایان طرح پژوهشی	۱۴۰۱/۸/۲۲
نام و نام خانوادگی مجری طرح پژوهشی	فریبرز درودی		
نام و نام خانوادگی همکاران طرح پژوهشی	طاهره صادقیان		

درباره طرح پژوهشی

(بیشینه ۳۰۰ واژه درباره مقدمه، مسئله، و هدف‌های پژوهش و آنچه که انجام، بررسی، یا تعیین شده است.)

تخصیص موضوع به پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی یکی از فعالیت‌های مهم در این زمینه است؛ زیرا موضوع نقش مهمی در مشخص ساختن مفهوم این منابع اطلاعاتی دارد. موضوع راهکاری برای تشخیص معنای اصلی یک متن اطلاعاتی است. این امر سبب دسترسی بهتر به مدرک مورد نظر شده و بازیابی اطلاعات را تسهیل می‌کند. هدف این پژوهش بررسی موضوع‌های موجود پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و تطبیق آنها با معیارهای مناسب انتخاب موضوع بر اساس استانداردهای سازماندهی اطلاعات در پایگاه اطلاع علمی ایران (گنج) است.

روش پژوهش

(بیشینه ۳۰۰ واژه درباره گام‌های پژوهش و چگونگی گردآوری و تحلیل داده‌ها (ابزار، جامعه، نمونه، روش نمونه‌گیری، روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها).)

روش پژوهش مطالعه کتابخانه‌ای و نیز تطبیقی است. گردآوری اطلاعات به شیوه مصاحبه و همچنین بررسی موضوع‌های موجود در پایگاه اطلاعاتی علمی ایران (گنج) به انجام رسید. جامعه آماری پایان‌نامه‌ها و رساله‌های پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) گنج شامل تعداد ۵۲۴۶۸۹ مدرک است. نمونه‌گیری براساس جدول مورگان انجام گرفت و تعداد ۱۵۰۰ مدرک برای بررسی انتخاب شد. روش گردآوری اطلاعات، مراجعه به پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بود. بر این اساس با هماهنگی مرکز فناوری اطلاعات و امنیت فضای

مجازی نمونه پژوهش تهیه و مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های طرح پژوهشی

(بیشینه ۵۰۰ واژه درباره یافته‌ها و دستاوردهای کلیدی پژوهش در پاسخ به پرسش‌ها یا بررسی فرضیه‌های پژوهش).

یافته‌ها نشان داد که در حوزه علوم انسانی ۹ درصد موضوع‌ها نیاز به اصلاح دارند. در علوم پایه ۱۱ درصد، فنی مهندسی حدود ۳ درصد، کشاورزی ۳۰ درصد، پزشکی حدود ۷ درصد، و هنر و معماری حدود ۱۱ درصد منابع نیاز به اصلاح موضوعی دارند. همچنین مشکلات نگارشی شناسایی شد. علاوه بر آن، برخی از موضوع‌ها دو بار تکرار شده بودند. پاره‌ای از موضوع‌ها وجود نداشتند. مشکلات مهم موضوع عبارتند از: نداشتن تناسب برخی «حوزه‌های موضوعی» با «سطوح موضوعی»، فقدان پاره‌ای از «موضوع‌های اصلی»، «استاندارد نبودن» برخی موضوع‌ها، عدم امکان «افزودن موضوع»، «نارسا بودن مفهوم» در حوزه موضوعی، نبود «کلیدواژه‌های مکمل». خلاءهای موضوعی با این موارد ارتباط دارد: «زیرشاخه‌های موضوعی»، «عمق نمایه‌سازی»، «برچسب موضوعی»، «ترجیح موضوع بر رشته تحصیلی»، «توسعه و گسترش طبقه‌بندی موضوعی»، «طبقه‌بندی موضوعی روزآمد»، «ساختار طبقه‌بندی موضوعی»، «مدیریت زمان در سازماندهی» و «پردازش زبان طبیعی»

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

(بیشینه ۳۰۰ واژه بحث و نتیجه‌گیری و بیان پیشنهادهای برگرفته از پژوهش).

ساختار مناسب طبقه‌بندی موضوعی بر اساس روش‌های استاندارد برای پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) طراحی شد. پیشنهاد می‌شود که موضوع‌های فرعی متناسب با هر یک از این موضوع‌های سطح دوم، از طریق اصطلاح‌نامه‌های تخصصی و سرعنوان‌های موضوعی شناسایی و به فهرست فعلی افزوده شود؛ بانک اطلاعاتی فرعی از عبارت‌های جست‌وجوی کاربران تهیه شود. این بانک می‌تواند برای تحلیل نیاز اطلاعاتی کاربران و نیز تقویت نظام ارجاعی با توجه به ارائه به برنامه مورد بهره‌برداری قرار گیرد؛ طراحی یک نظام ارجاع خودکار در زمان کاوش اطلاعات توسط واژگانی که کاربران استفاده می‌کنند، برای ارجاع به کلیدواژه‌های تخصیص یافته به پارساها می‌تواند بازیابی بهتر منابع را در پی داشته باشد؛ در زمان تخصیص کلیدواژه موضوعی توجه شود که از توصیف‌گرها استفاده شود؛ در زمان نمایه‌سازی، حتما علاوه بر عنوان و چکیده، سایر قسمت‌های پارسا، از جمله فهرست مندرجات، مقدمه و کلیت فصول نیز مورد توجه قرار گیرد؛ مراحل بعدی برنامه‌ریزی برای نمایه‌سازی ماشینی و نیمه‌ماشینی انجام گیرد؛ امکان ویرایش نظام موضوعی برای اضافه کردن موضوع در این ساختار توسط معاونت محترم علم و فناوری مهیا باشد.